

Juleudstilling på Amagermuseet 2024

Velkommen til Amagermuseets Juleudstilling på Gammelgård! Den består som vanligt af en række tableauer, som fortæller om julen i Store Magleby og i Dragør.

Start med at gå til højre ind i Dirch Jansens stue.

Højt for træets grønne top...

Her er bordet dækket til julemiddagen hos familien Jansen på gården Hollandsminde omkring 1900. Far Dirch Jansen (1855-1936) samlede på genstande fra gårdene i Store Magleby, en samling som senere blev grundlaget for Amagermuseet.

Juletræet blev pyntet som der står i Peter Fabers julesang Højt for træets grønne top. Men een ting var anderledes. I toppen af træet sad ikke en julestjerne, nej der sad nissen! Det var noget specielt for familien Jansen. Dirch Jansen havde en lillesøster, som blev født julenat. Man plejer at fortælle at barnet kom med storken. Men julenat var storken fløjet til lunere himmelstrøg, det vidste børnene. Derfor fortalte Dirch Jansens forældre ham, at lillesøsteren kom med nissen. Som tak fik nissen den fornemme plads i toppen af træet. Og der sidder han endnu!

*Dirch Jansen og hustruen Agth fotograferet i en af stuerne på Hollandsminde lige omkring 1900. De er begge iført deres amagerdragter.
Foto i Historisk Arkiv i Dragør.*

Gå videre ind i det lille næste rum.

Svensk jul i pigekammeret

Her på julegården er den svenske pige Alma ansat. Gårdens to døtre Marchen og Anna har plaget hende om at vise sin svenske højtidsdragt i julen. Her står hun i sin hjemstavns dragt og fortæller om svenske juleskikke med Luciaoptog og Luciabrød. Pigerne har lavet deres eget lille optog, hvor Marchen er Luciabruden og Anna hendes terne.

Omkring 1900 kom mange unge svenske kvinder og mænd til Danmark for at finde arbejde. Det var økonomisk hårde tider hjemme i Sverige. De fik arbejde både i by og på land.

Fortsæt op af det lille trin til storstuen.

Legetøjsbutik

Storstuen er i anledning af juleudstillingen omdannet til en legetøjsbutik anno 1940'erne og et par årtier efter.

Børnene kunne trykke næserne flade mod ruderne flere steder i Dragør. På Kongevejen 11 – den gamle Kommandørbolig – lå Dragør Bog- og Papirhandel. I forretningen blev der også solgt legetøj. Hele den ene side var optaget af legetøj. I det vindue, som vendte ud mod Badstuevælen, kunne børnene stå og drømme.

Dragør Bog- og Papirhandel, Kongevejen 11. På vinduet til højre kan man skimte at der reklameres med at man sælger legetøj.

Foto fra Historisk Arkiv i Dragør.

Butikker på Kongevejen i Dragør. Næsten på midten ligger forretning, hvor man på skiltet kan se at de sælger legetøj, vin og tobak. Foto fra Historisk Arkiv i Dragør.

På den anden side af Kongevejen, i nummer 4, lå familien Riis' forretning. De solgte tobak, vin og legetøj. Hele den venstre halvdel af butikken var helliget børnene.

Gik man videre hen til "Gas-Jan" i von Ostensgade 6, kunne man også plage sine forældre om legetøj i julegave. Huset var ejet af styrmand og gasaflæser Jan Adrian Petersen. Hans hustru Alma Mathilde havde indrettet en lille legetøjshandel i en sidebygning.

Gå tilbage til forstuen og fortsæt til højre.

Von Ostensgade 6, hvor Alma Petersen havde en legetøjsbutik i 1940'erne og 1950'erne. Foto i Historisk Arkiv i Dragør

Maries stue

Museets Dragørstue er under juleudstillingen omdannet til "Maries stue". En fortælling om en af de mange kvinder i Dragør, som arbejdede med håndarbejde. Baggrunden for denne nye del af udstillingen er den store væv i hjørnet. Efter at have stået stille i en årrække prøver et par af museets frivillige af få den i gang igen. I den anledning har frivillige fra museet og Historisk Arkiv forsøgt at finde frem til den oprindelige ejermand – eller kvinde. Hvem var mon væveren med initialerne M. A. P. D.? Det er ikke en helt let opgave at løse og der er endnu et stykke vej til beviserne.

Der var et utal af væve i Dragør fra 1700-tallet og langt op efter 1900. Der var også et par håndfulde kvinder, som kunne passe delvist med initialerne. Kun én kunne – næsten - passe med årstal og profession. På væven står ud over initialerne årstallet 1803.

Fotografi af Marie Pieter Nielsen Dahlstrøms (1803-83), sykkone i Dragør og muligvis ejer af væven i Amagermuseets Dragørstue. Foto i Historisk Arkiv Dragør

Marie Pieter Nielsen Dahlstrøms var netop født 1803 i Dragør. Hendes far var matros og der er stor sandsynlighed for at Maries mor forsørgede sig selv ved at væve, mens hendes mand var på søen. Sådan gjorde mange kvinder i søfartsbyen. Marie giftede sig i 1826 med matros Hans Pedersen Taarnbye og fik fem børn. To år efter sølvbrylluppet døde Hans i hjemmet i Bodestræde. Marie stod uden forsørger. Hendes yngste søn var bare 13 år gammel. Hun har sikkert, ligesom sin mor, haft en lille indtægt ved at væve. Men efter sin mands død kan man se, at Marie i de næste folketællinger kaldte sig syerske, arbejder med syning og sykkone. Hun dør 80 år gammel.

Her i stuen hænger fotografiet fra 1865 af Marie. Man kunne forvente at hun var i amagerdragt. Men nej, hun

sidder rank i en dragt som kunne passe på en kvinde af det bedre borgerskab. Hendes kjole har bærestykket med perlebroderi og halsklæde med kniplinger. Hun ligner ikke en sømandsenke. Kun på ét punkt kan man se at hun tilhører håndens arbejdere. Hænderne.

I vores jagt efter at finde vævens ejer fandt vi frem til Marie. Men hvordan havnede hendes væv – hvis det er hendes – på Amagermuseet? Museet har en håndskrevet fortegnelse fra 1913 over effekter i Dirch Jansens samling. Den samling som lidt senere blev grundstammen i museet. Og her står væven påført. En mulig vej fra Maries bo til Dirch Jansens kan være Maries niece Geerte, som var væver af profession. Hun boede med sin mand, Magnus Lundquist i Skolegade i Store Magleby. Altså boede hun ikke langt fra Dirch Jansens gård. Geerte døde kun tre år efter sin moster. Det kunne være en mulighed at hendes arvinger – eller Maries – solgte væven til Dirch Jansen.

Juletræet i Maries stue bygger på H. C. Andersens De to baronesser fra 1848. Heri fortælles om en træet i baronessens stue:

" Fløjdørene til Salen aabnedes; tre deilige, store, rigt udpyntede Juletræer stode midt i Salen; Lys af alle Farver brændte mellem Grenene, og komiske Papfigurer tittede frem fra det Grønne, hvor der var fuldt op af Guldæbler og Vindruer. Som Fodstykke for Træerne var en Rabat af de deiligste Blomster i Potter, men Potterne saae man ikke, de vare dækkede til med frisk Mos, og paa denne sad kunstige Sanct-Hans-Orme, hele Skarer af vor Herres Høns og et Par Frøer, der ved en Mekanik sprang, naar man rørte ved dem, -"

Fotografi af Geerte Lundquist (1840-86) med sin søn, ca. 1867. Geerte er hos fotografen iført sit fineste tøj, amagerdragten. Geerte var væver og boede i Store Magleby. Foto i Historisk Arkiv Dragør.

Fortsæt videre ind i Tømmerupstuen med de fine vægmalerier.

Julenat på en gård i Store Magleby

Det fortælles at nogle familier julenat sov i halm under julebordet. De ville identificere sig med det lille Jesusbarn, som blev født i halmen i stalden. Skikke fortsatte i nogle egne af landet helt op til slutningen af 1800-tallet. Her ligger far og børn i halmen, men mor er træt ovenpå alle juleforberedelserne og har fået lov at ligge i sengen.

Man tog halmen fra stalden ind i stuen. Familien kunne ikke sove i stalden julenat. Den ene nat om året fik dyrene i stalden nemlig tale. Det betød stor ulykke, hvis mennesker hørte deres tale.

Til venstre står julebukken, en nordisk skik som kendes tilbage fra middelalderen. Den kunne være et familiemedlem klædt ud med horn og skind eller som her et træskelet med skin og bukkekranie. Muligvis har skikke noget at gøre med at man tidligere ofrede en gedebuk til jul, for at mindes guden Thors bukke.

Juleudstillingen er tilrettelagt og udført af Majken Petersen og Nelly Søndergård. Teksten til denne folder er skrevet af Tina Høegh Nielsen.

Museum Amager/Amagemuseet
2024.

